

DE VERBEELDING AAN DE MACHT

Femke Halsema, *Macht en verbeelding*, Rotterdam, Lemniscaat, 2018, 71 pp., € 4,95 ISBN 9789047710479.

Tegen de achtergrond van het prominente populisme en de huidige technocratie schreef Femke Halsema een essay voor de Maand van de Filosofie (april 2018) dat als thema ‘Verbeelding aan de Macht’ had. Haar betoog vertrekt van de progressieve linkse beweging die in Nederland ontstond tussen 1965 tot 1977 en die door een oproep tot tolerantie en emancipatie getypeerd werd. Tijdens de jaren 1980 en 1990, echter, hield deze progressieve wind op te bestaan en maakte plaats voor conservatievere machten.

In het hedendaags Nederlands politieke klimaat heerst er een schaamte voor links die voorkomt uit de progressieve linkse beweging die de jaren ’60 en ’70 gekenmerkt heeft. Degenen die tijdens de jaren 1960 en 1970 aan de oorsprong lagen van de progressiviteit trokken zich terug in een gevoel van schaamte omwille van hun revolutionair, anti-establishment verleden. Ook al is deze schaamte onterecht, toch is er de idee dat dit links progressief gedachtengoed het best vergeten wordt. We leven in een tijd waarbij het, zo meent men, ideologisch uitgezuiverde liberaalkapitalisme hoog in het vaandel wordt gedragen en waarbij elke vorm van linkse ideologie vergeten dient te worden omdat ze in totalitaire vormen zoals het communisme kan ontaarden.

Aan de hand van het werk van Bernard Anderson analyseert Halsema in haar essay het begrip nationalisme. Uit de definiëring van het begrip nationalisme door Anderson haalt ze twee positieve elementen. Ten eerste doet hij beroep op de verbeelding. Nationale identiteit wordt gecreëerd door verhalen en beelden die telkens opnieuw worden doorverteld en die voor een bepaalde gemeenschap een culturele betekenis hebben. Dit maakt dat nationale identiteit een dynamisch en veranderlijk gegeven is. Zo kunnen bepaalde elementen uit een bepaalde traditie behouden blijven en andere achterwege gelaten worden. Ten tweede, zo meent Halsema, heeft nationalisme, in tegenstelling tot wat soms beweerd wordt, iets progressiefs. Zo kunnen bepaalde waarden zoals solidariteit en tolerantie jegens immigranten en kosmopolitisme deel zijn van een nationale identiteit. Nationale identiteit en de daarbijhorende gemeenschap komen tot stand door middel van een politiek van verbeelding. Door een bepaalde toekomstvisie op politiek niveau te postuleren, kan men bepaalde delen van de bevolking voor zich winnen.

Verder beschrijft Halsema in haar essay het belang van de publieke sfeer als belangrijk aanknopingspunt en plaats van verbinding tussen mensen. Vandaag gaat deze publieke sfeer door neoliberalisme en vervreemding echter alsmaar teloor. De vervreemding uit zich vervolgens in populisme dat in Nederland vertegenwoordigd wordt door Geert Wilders (PVV) en Thierry Baudet (FVD). Zowel het politieke toneel als de publieke sfeer zijn strijdtonelen geworden waarbij de ene de andere ziet als antagonist. Bovendien wordt het links progressief gedachtengoed door rechts-populisme misbruikt en als conservatief bestempeld. Zo wordt de emancipatie van de vrouw en het streven naar gelijkheid voor homoseksuele relaties (mis)gebruikt tegen de moslingemeenschap die het vaak moeilijk heeft met deze emancipatorische waarden.

De hedendaagse burger voelt zich vervreemd van politieke besluitvorming en koestert geen hoop meer op een andere en betere toekomst. En al zijn er acties die zich kanten tegen een doorgedreven technocratie en defaitisme, toch vormen deze geen geheel zoals dit het geval was tijdens de jaren 1960 en 1970, die gekenmerkt werden door een gezamenlijke progressieve beweging. Door de gedachtenis aan het verleden levend te houden, creëert de mens hoop dat de kracht van de verandering zich nog kan en zal manifesteren. Door het zich toe-eigenen van een collectieve geschiedenis van een samenleving, door de vele verhalen die deze rijk is, ontstaat er in de verbeelding een hoopvol toekomstperspectief, aldus Halsema.

Iedereen die zich waagt aan dit interessante essay, dient een notie te hebben van de Nederlandse politiek en daarin aanwezige politieke partijen. Desalniettemin geeft dit werk een uitstekend relaas van en tegen het evidente rechts-populisme en het technocratische regime die het politieke toneel overschaduwden. Het essay nodigt de huidige politici uit om een politiek van verbeelding te hanteren die vanuit de nationale identiteit en het daarbij horende verleden de bevolking opnieuw een hoopgevend toekomstperspectief kan aanreiken.

Bryan BEECKMAN (Leuven)